

Jedna od geografskih specifičnosti Zagreba su potoci koji premrežuju prostor između Medvednice i Save. Nažalost, tek su malobrojni zagrebački potoci do danas sačuvali otvoreni tok i zelene koridore, a još su malobrojniji oni koji imaju neprekinute otvorene i očuvane trase sve od Medvednice do Save. Primjer takvog, za zagrebačku zelenu infrastrukturu izuzetno bitnog poteza, potok je Črnomerec. Međutim, gradska uprava želi nasvoditi potok i izgraditi cestu, a o svim problemima za H-Alter govore članice inicijative Spasimo potok Črnomerec Mirela i Danijela.

Jedna od geografskih specifičnosti Zagreba su potoci koji premrežuju prostor između Medvednice i Save. Mnogi od tih vodotoka bitno su utjecali na urbanizaciju grada i njihovi se tragovi mogu čitati u ulicama koje su njima uvjetovane. Nažalost, tek su malobrojni zagrebački potoci do danas sačuvali otvoreni tok i zelene koridore, a još su malobrojniji oni koji imaju praktički neprekinute otvorene i očuvane trase sve od Medvednice do Save. Primjer takvog, za zagrebačku zelenu infrastrukturu izuzetno bitnog poteza, potok je Črnomerec. Međutim, namjera je aktualne gradske uprave da se potok nadsvođi i na njegovoj trasi izgradi cesta, što odavno predviđa i GUP.

Građanska inicijativa Spasimo potok Črnomerec, platforma 1POSTOZAGRAD i Zelena akcija uz široku podršku struke i javnosti smatraju da otvoreni tok potoka treba sačuvati te da namjera nadsvođenja od strane Grada, temeljena na zastarjeloj odredbi GUP-a, čini štetu i treba je spriječiti. Zagovaraju planiranje grada prema vrijednostima i pravilima 21., a ne 20. stoljeća, točnije poštivanje postulata održivog razvoja pri planiranju. O potoku Črnomercu i aktivnostima građanske inicijative Spasimo potok Črnomerec govore članice inicijative Mirela i Danijela.

Kada i zašto ste pokrenuli inicijativu Spasimo potok Črnomerec?

Mirela: Inicijativa je pokrenuta u travnju ove godine, nakon što smo saznali za zahtjev za izdavanjem lokacijske dozvole i idejni projekt natkrivanja potoka u Zaprešićkoj ulici. Informacija o tome objavljena je na papiriću na stupu na lokaciji i puka je sreća da je uočen. Grad nije ishodio nikakva mišljenja Mjesnog odbora i Vijeća četvrti, a s tim je direktno prekršen Statut Grada Zagreba, članak 89. koji propisuje obavezu takvih konzultacija. Dakle, osim što je vrlo štetan, planirani zahvat je i protivan procedurama, a vjerujemo i protuzakonit.

Što je, po vašem mišljenju, protuzakonito?

Mirela: Zeleni potez i sam potok stanište su nekoliko zakonom strogo zaštićenih vrsta čija je staništa najstrože zabranjeno uništavati. U Hrvatskoj je zaštita sljepića (*Anguis fragilis*) određena Pravilnikom o zaštiti pojedinih vrsta gmazova, Državne uprave za zaštitu kulturne i prirodne baštine, temeljem članka 13. stavka 2. Zakona o zaštiti prirode. Prema ovom

zakonu pojedina biljna i životinjska vrsta koja ima zaštitu države je vrsta koja je ugrožena ili rijetka. Kazna za nedopuštenu radnju nad ovom vrstom iznosi 1.000,00 kuna. Također se isti zakon odnosi na zidnu guštericu (*Podarcis muralis*) i livadnu guštericu (*Lacerta agilis*) s kaznom od 500,00 kuna. Zmije su u RH zaštićene, a vrsta koja obitava uz potok Črnomerec jest bjelouška (*Natrix natrix*) te se uništavanje njenog staništa također kažnjava s kaznom od 1.000,00 kuna. Strogo je zabranjena svaka radnja kojom se ometa i uznemiruje zaštićene vrste u njihovom staništu, a namjera natkrivanja potoka ide prema totalnom uništenju sadašnje zelene zone, a time i staništa čak nekoliko strogo zaštićenih vrsta životinja. Kakva je danas uloga poteza u Zaprešićkoj? Koje je značenje i frekvencija korištenja tog javnog prostora?

Danijela: Stanarima i građanima je od velikog značenja jer ga koriste kao park. Radi se o jedinoj javnoj zelenoj površini okruženoj cestama sa svih strana u tom dijelu grada. Jedino se tu mogu prošetati s djecom i psima i uživati u pogledu na potok i životinje. Taj zeleni dio djeluje kao oaza mira kamo svi mogu pobjeći od buke prometa i grada.

Kako je taj potez danas uređen?

Danijela: Potok je reguliran i osim toga ne postoji ništa osim popločane šetnice. Doslovno nema nijedne klupe ili bilo čega drugog iako se radi o javnom prostoru koji funkcionira kao javni park.

Koju su glavni argumenti u prilog očuvanja otvorenog toka potoka?

Mirela: Podizanje boravišne pa i turističke atraktivnosti Črnomerca, ali i drugih kvartova kroz koje potok prolazi. Potok je jedan od rijetkih koji je gotovo u cijelosti nenatkriven i predstavlja bitan zeleni koridor sa staništima mnogih zakonom zaštićenih vrsta biljaka i životinja. Svjetski gradovi otvaraju vodotoke a postojeće čuvaju i uklapaju ih u planiranje grada. Smjernice koje planiraju natkrivanje su zastarjele i treba od njih odustati i okrenuti se održivom razvoju Zagreba.

Što točno inicijativa za očuvanje potoka predlaže i zagovara?

Danijela: Inicijativa traži očuvanje cijele otvorene trase potoka Črnomerca, odnosno ističemo vrijednost povezivanja sjevernih dijelova grada s rijekom Savom putem gotovo neprekinutog zelenog koridora. Tražimo formiranje i uređenje šetnice sve od Medvednice pa do Save, ali i biciklističku stazu. Šetnicu treba i opremiti kroz postavljanje klupa, javnih česmi i info-sadržaja. Predlažemo i smjerokaze koji bi poticali kretanje, a sadržavali udaljenosti i vrijeme potrebno od točke do točke uz potok. Važno je planirati i uređene pristupe potoku, što je sadašnjim oblikovanjem koje je isključivo vodotehničko, onemogućeno, a da se lako izvesti. Zeleni koridor potoka Črnomerca je od velike važnosti za Zagreb jer doprinosi kvaliteti svakodnevnog života građana i omogućuje suživot s prirodom koja je poprilično narušena i

ugrožena. Ovo što je preostalo moramo sačuvati, a istovremeno je moguće to staviti u funkciju atraktivnog javnog prostora, što je dijelom već i sad.

Kakva je podrška inicijativi?

Mirela: Podršku od samoga početka imamo od platforme 1POSTOZAGRAD i Zelene akcije. Inicijativu podržava i veliki broja stanara i građana koji žive u četvrtima kroz koje prolazi potok. Također nas podržava Vijeće gradske četvrti Črnomerec i brojni mjesni odbori koji gravitiraju potoku. Vijeće gradske četvrti odluku je donijelo jednoglasno, što znači da se sve u Vijeću zastupljene političke opcije protive natkrivanju potoka i zalažu za uređenu javnu zelenu šetnicu od Medvednice do Save.

Iza inicijative stala su i strukovna udruženja.

Mirela: Posebno nam je važna i podrška struke koju je okupila platforma 1POSTOZAGRAD s prvim zahtjevima prema Gradu, odnosno podrška strukovnih udruženja kao što su Hrvatsko društvo krajobraznih arhitekata i Društvo arhitekata Zagreba koji su se i zasebno uključili s prijedlozima izmjena GUP-a u korist očuvanja otvorenih trasa potoka i naprednijeg planiranja grada.

Kakav je sad status potoka u GUP-u i što se traži? Naime, recentno ste s partnerima pokrenuli čitavu kampanju da se čitava trasa trajno zaštiti upravo i kroz izmjene GUP-a.

Mirela: GUP prikazuje zatvaranje potoka od Krčelićeve ulice sve do Save. Zahtijevamo izmjenu GUP-a kako bi potok Črnomerec ostao otvoren na svim sada otvorenim dionicama od Medvednice do Save jer je najveća vrijednost poteza upravo u tome da se radi o gotovo neprekinutom zelenom koridoru koji prolazi kroz veliki dio grada. Taj naš zahtjev podržalo je slanjem individualnih zahtjeva za zaštitu potoka i nekoliko stotina građana, ali navedena strukovna udruženja i samo Vijeće gradske četvrti Črnomerec.

Upravo povodom javne rasprave oko izmjena GUP-a, inicijativa Spasimo potok Črnomerec otvorila je i pitanje nekih od ostalih gradskih potoka u zapadnom dijelu grada, a kojima također po GUP-u prijete zatvaranje i poništavanje zelenih koridora.

Danijela: Pregledom GUP-a ustanovilo se da osim potoka Črnomerca kojeg se želi zatvoriti u cijelosti, također se planira i zatvaranje potoka Vrapčaka, Kustošaka i Dubravice. To nije novina, već nešto što GUP samo prenosi od ranije. Tome smo se u ovoj javnoj raspravi također usprotivili sa zahtjevima da se i ti potoci i njihovi zeleni koridori zaštite, a te inicijative također imaju široku javnu i strukovnu podršku.

Ima li kakvih reakcija od strane Grada?

Mirela: Grad se do sada nije službeno očitovao, a planovi za nadsvođenje napreduju. Nakon pokretanja inicijative za zaštitu potoka i uređenje javne šetnice, započeli su radovi na uređenju pješačke staze uz potok na potezu Zaprešićke ulice i dio je popravljen.

Inicijativa za potok Črnomerec je krenula od Zaprešićke ulice, a potom se problem dogodio i u ulici Črnomerec gdje je sad već i izdana lokacijska dozvola. Možete li pojasniti tu vezu dvije lokacije i što se točno događa?

Mirela: Idejni projekt natkrivanja potoka i proširenja prometnice počinje u ulici Črnomerec, a nastavlja se kroz Zaprešićku ulicu. Dozvole su izdane iako vlasnici čestica nisu dali suglasnost. Svi oni uključili su se u inicijativu za zaštitu potoka jer je to u svačijem interesu, a trebalo bi biti i u interesu Grada jer potok vrijedi više od ceste.

Kako ste naveli, svi dosadašnji planovi za nadsvođenje potoka izvode se bez ikakvih suglasnosti pa čak i informiranja tijela lokalne samouprave. Na koji još sve način Grad izgurava građane?

Mirela: Jedna parcela koja je javno dobro – put, dijeli stanare Zaprešićke od mogućnosti da utječu na idejni projekt, tj. više stanara tvrdi da čestica donedavno nije niti postojala te da se pojavila naknadno kako bi eliminirali građane koji tamo žive, dok u projektu pravo glasa imaju samo vlasnici čestica čiji se poslovni prostori tamo nalaze, no nitko od njih tamo ne živi. Uvidom u povijest čestice vidljivo je da se promjena dogodila 2012. baš radi elaborata. Činjenica je da je trasa planiranih ulica desetljećima predviđena GUP-om. Kako gledate na tu činjenicu i potrebu da Grad unapređuje prometnu infrastrukturu? Koje su tu alternative?

Danijela: Desetljećima je planiran spoj Remize s Horvaćanskom cestom uzduž potoka Črnomerca – planirano je produženje linije broj 9 do Jaruna i rasterećenje prometno opterećene Selske ceste. Spoj Črnomerca s Remizom novom prometnicom s tramvajskim kolosijecima uzduž potoka Črnomerca, prema viziji grada, zamijenila bi sadašnji autobus 109 Črnomerec-Dugave.

Za nas je to zastarjela koncepcija, antiokološka utoliko što poništava potok i zeleni koridor. Postojeće kolne komunikacije u obližnjoj Cankarevoj, Gjüre Szaba i Zagrebačkoj cesti dovoljne su, odnosno pretvaranjem Zaprešićke ulice u prometnu ulicu ne bi se bitno ili uopće doprinijelo rasterećenju prometa. Položaj, važnost i dužina planirane ulice u Zaprešićkoj je zanemariva, a važnost zelenog koridora u kontekstu zelene infrastrukture Zagreba, prirodnog staništa i integralnog dijela javne šetnice uz potok mora imati prednost. Črnomerec je sam po sebi dosta zagušen s postojećim okretištem, količina smoga u zraku i vrućina asfalta škode ljudskom i životinjskom zdravlju. Kada bi se nadsvodio potok koji kao izvor svježine sa svojom florom i faunom doprinosi normalnoj kvaliteti života na području Črnomerca, život na tom području postao bi nepodnošljiv, dodatno bi se zagadio okoliš, a sve to povećava mogućnosti za dišne bolesti poput astme, alergija itd. Umjesto nove ulice predložimo uvođenje češćih linija autobusa 109 koji spaja Črnomerec s Ozaljskom i blizinom Remize te Horvaćanskom i blizinom Savskog mosta, ili uvođenje nove linije Črnomerec –

Savski most.

Što je s uređenjem šetnice na u gornjem toku potoka Črnomerca (Veliki potok) koje je počelo još 2009. i do danas nije dovršeno? Primjerice dio uređene i vrlo popularne šetnice s nizom kaskada i vodopada nema nikakvu komunalnu opremu itd.

Danijela: Stanovnici koji žive uz Veliki potok na Črnomercu čekaju više od deset godina uređenje korita, šetnice i cijelog kanalizacijskog sustava. Grad Zagreb obećao im je najljepšu šetnicu. Sanacija traje već dugo, a ponovo je počela sredinom srpnja ove godine. Na kraju ulice Črnomerečki potok nalazi se početak zahvata regulacije potoka Črnomerec - Veliki potok, koji obuhvaća gradnju sabirnog kanala, geotehničkih građevina i servisnog puta od ulice Črnomerečki potok do brane Črnomerec, ukupne dužine 2 400 metara. Stanovnici strahuju da je to početak betonizacije potoka Črnomerca. Ni ovdje Grad Zagreb nije obavijestio Vijeće gradske četvrti Črnomerec o bilo kakvim radovima.

Taj potez uz potok općenito je jedan od najljepših u Zagrebu i trebalo bi ga čuvati kroz primjereno uređenje i opremanje. Da se postave već samo klupe s pogledom na brojne kaskade, napravilo bi se puno.

Možete li navesti neke svjetske primjere dobre prakse po pitanju potoka i vodotokova u gradu?

Mirela: Osobito zanimljiv primjer je potpuna revitalizacija potoka koji je u 20. stoljeću bio zatrpan zbog ceste, a u 21. stoljeću ponovo otvoren za potrebe uređenja zelenog koridora i javnog šetališta u središtu grada Seula. Takve bi prakse trebale biti uzor Zagrebu. Šangaj je također od nekoć zaboravljenog i zagađenog potoka napravio turističku atrakciju koja se pruža duž cijelog grada. Pozitivni primjeri se mogu naći u nizu europskih zemalja gdje se nekad zatvarani vodotoci ponovo otvaraju jer nemjerljivo doprinose održivom razvoju i kvaliteti života.

Koji su vam daljnji planovi?

Mirela: Dok čekamo odgovor gradskog ureda na prijedlog izmjene GUP-a, žalbe ćemo dalje slati na sve institucije, prvenstveno na Ministarstvo zaštite okoliša. Ako će biti zaprjeka, kada prođemo sve institucije, obratit ćemo se onima van države s obzirom na to da smo članica Europske unije i da je betoniziranje potoka izričito protivno hrvatskim zakonima koji se ne poštuju.

Izvor: h-alter